

1. QUÉBECKÁ *FIDUCIE* JAKO KONTINENTÁLNĚPRÁVNÍ OBDOBA *TRUSTU*

K objasnění a vůbec pochopení právní podstaty českého svěřenského fondu by mělo pomoci bližší seznámení se s vývojem québecké právní nauky a judikatury vztahující se k *fiducii* jakožto možné kontinentálněprávní období *trustu* a jejímu místu v québeckém právním řádu. Přestože je dnes *fiducie* institutem již plně začleněným do québeckého občanského práva,²³ stále je na ni pohlíženo jako na cizí a zvláštní institut, který má problémy s nalezením svých kontinentálněprávních kořenů. Právníci se v Québecu téměř jedno celé století přeli ve snaze nalézt správnou odpověď na základní otázku, jakou právní povahu má *fiducie*, což bylo zapříčiněno především jejím ne zcela jasným ukotvením ve staré kodifikaci občanského práva. Slabinou právní úpravy *fiducie* obsažené v Code civil du Bas-Canada²⁴ bylo, že ji nijak nedefinovala a neřešila řadu klíčových otázek spojených s jejím fungováním. Z ustanovení o *fiducii*, kterou bylo podle starého právního režimu možné zřídit pouze bezúplatně, smlouvou nebo pořízením pro případ smrti, nebylo seznatelné, jaký vztah má zakládající právní jednání k běžnému darování a běžnému přenechání majetku dědicům na základě závěti. Nebylo tak jasné, jakou povahu má právo beneficenta a zda je k platnému vytvoření *fiducie* zapotřebí, aby jej beneficent přijal. K vyřešení tohoto problému však bylo na prvním místě třeba určit, kde se nachází vlastnické právo k majetku odevzdanému zakladatelem do *fiduciární* správy, protože ani na tuto otázku právní úprava nedávala jasnou odpověď.²⁵ Teprve v roce 1982 Nejvyšší soud Kanady v rozhodnutí *Royal Trust Co. c. Tucker* (dále také jako rozhodnutí „*Tucker*“)²⁶ oficiálně prohlásil, že vlastníkem majetku podléhajícího uspořádání ve *fiducii* je *fiduciární* správce. Třebaže Nejvyšší soud charakterizoval jeho vlastnické právo jen jako zvláštní, omezené vlastnictví *sui generis*, pomohlo mu to dojít k závěru, že beneficent nemusí akceptovat *fiducii*

²³ CUMYIN, Cantin. The Québec Trust: A Civilian Institution with English Law Roots. In: MILO, J. M. et SMITS, J. M. *Trusts in Mixed Legal Systems*. Nijmegen: Ars Aequi Libri, 2001, s. 73.

²⁴ Viz čl. 981a a násl. CcBC

²⁵ Vzhledem k tomu, že v québeckém právu byl odmítnut anglický koncept duality vlastnictví ve prospěch jediného vlastnického práva, bylo přirozené se ptát, kdo je vlastníkem majetku odevzdaného do *fiducie*. Viz BRIÈRE, Germain. *Donations, substitutions et fiducie*. Montréal: Wilson & Lafleur, 1988, s. 277.

²⁶ *Royal Trust Co. c. Tucker*, [1982] 1 RCS 250, 1982 CanLII 162 (CSC) [online]. Rozhodnutí Cour suprême du Canada ze dne 9. 2. 1982. Dostupné z: <http://canlii.ca/t/1zb2h>.

a ani nemusí v okamžiku jejího vzniku existovat. Brzy logicky vyzruly nové otázky týkající se skutečné povahy vlastnického práva *fiduciárního* správce, neboť bylo zřejmé, že postavení *fiduciáře* se v mnoha směrech odchyluje od postavení tradičního „kontinentálního“ vlastníka a jeho právní pozice spíše připomíná „ne-beneficiální“ vlastnictví osoby *trustee* v rámci *Common law trustu*.²⁷ Vzhledem ke kritice, která se vznesla kolem nepřesvědčivé, až téměř iluzorní myšlenky vystavět *fiducii* na pojmu vlastnického práva *sui generis*, se u příležitosti revize québeckého občanského zákoníku hledalo efektivnější řešení, které by se co nejlépe slučovalo s principy a pojmy kontinentálního práva. Z dodnes ne zcela známých důvodů se québecký zákonodárce nakonec rozhodl přijmout ojedinělou a svébytnou koncepci opírající *fiducii* o pojem odděleného a autonomního „jmění“ vytvářeného vyčleněním majetku pro určitý účel (*franc. le patrimoine d'affectation*).²⁸ K osvětlení důvodů, pro které byla *fiducie* v současném Code civil du Québec zkonstruována jako účelově určené „jmění“ nezávislé na jakémkoliv subjektu práva, může posloužit podrobnější zpětné ohlédnutí do historie teoretických úvah, snah a pokusů o nalezení nejideálnějšího řešení pro uchopení institutu *trustu* v québeckém právním řádu. V této souvislosti je namístě se odrazit od slavného a významného rozhodnutí ve věci *Tucker*.

1.1. Historický vývoj québecké *fiducie*

1.1.1. Rozhodnutí *Royal Trust Co. c. Tucker*

Přestože rozhodnutí *Tucker* vycházelo ještě ze staré úpravy obsažené v Občanském zákoníku Dolní Kanady (Code civil du Bas-Canada), z hlediska vývoje québeckého *fiduciárního* práva stojí jistě za povšimnutí, čehož dokladem je i skutečnost, že v novější québecké judikatuře a právní nauce na něj bývá v některých ohledech odkazováno. Nejvyšší soud se v daném případě zabýval platností smlouvy

²⁷ POPOVICI, Alexandra. Trust in Quebec and Czech Law: Autonomous Patrimonies? *European Review of Private Law*. 2016, Vol. 24, Issue 6. Kluwer Law International, s. 938–939.

²⁸ S koncepcí *trustu* postavenou na myšlence nezávislého, účelově určeného vlastnictví se lze dále setkat už jen v české právní úpravě svěřenského fondu, pro kterou byla québecká *fiducie* vzorem. Zajímavostí ovšem je, že také katalánský občanský zákoník upravuje v článcích 227-1 až 227-9 tzv. chráněné jmění, které není spojeno s právní osobností a je vytvářeno ve prospěch duševně či tělesně postižených a závislých osob („protecció patrimonial de la persona discapacitada o dependent“). Viz POPOVICI, Alexandra, SMITH, Lionel. Lepaulle Appropriated. In: VALSAN, Remus. *Trusts and Patrimonies. Part I – Patrimony and the Common Law Trust*. Edinburgh University Press, 2015, s. 15. Viz také zejm. čl. 227-2 Codi Civil de Catalunya v angl. znění: „A protected estate is settled when assets, including the proceeds thereof and the assets acquired as a replacement thereof, are gratuitously allocated by the settlor to meet the basic needs of the beneficiary. Said protected estate is identified by the name included in the deed of settlement. It is an autonomous estate, without legal personality, and the settlor, the administrator and the beneficiary do not own it or have any other real right thereon.“).

o *fiduciárním* „darování“ (*franc.* la donation fiduciaire) uzavřené v souladu s článkem 981a CcBC²⁹ ve prospěch dětí zakladatelky *fiducie* („dárkyně“), které byly určeny primárními beneficienty, ale při uzavření smlouvy ještě nebyly naživu. Nutno podotknout, že v té době neexistovala v rozhodovací praxi ani v právní literatuře ohledně této otázky názorová shoda. Podle některých autorů byla taková *fiduciární* „darování“ neplatná.³⁰ Jiní naopak prosazovali myšlenku, že *fiducie* založené ve prospěch nenarozených dětí jsou platné bez rozdílu, zda jde o primární, sekundární, případně další, posléze nastupující beneficienty.³¹ V posuzované věci bylo pro správné rozhodnutí třeba určit, zda akceptace ze strany *fiduciárního* správce stačí k tomu, aby se založení *fiducie* stalo perfektním a neodvolatelným, nebo zda se vyžaduje, aby *fiducii* akceptoval také beneficiant. Nebylo však zcela jasné, jak vyložit tehdy platná zákonná ustanovení o *fiducii*, ve kterých se nepřimo odkazovalo na úpravu bezúplatných převodů majetku na základě darování *inter vivos* a pořízením pro případ smrti.³² Existoval názor, že na *fiducii* se musí vztáhnout všechna pravidla o darování, včetně nezbytnosti akceptace nabídky daru obdarovaným, a že *fiduciární* správce jakožto pouhý administrátor není způsobilý dar přijmout

²⁹ Citovaný článek byl uvozujičím ustanovením dřívější québecké úpravy *fiduciárního* práva a stanovil, že každá osoba způsobilá volně nakládat se svým majetkem může na základě darovací smlouvy nebo závěti převést majetek, movitý nebo nemovitý, na *fiduciární* správce ve prospěch osob, vůči kterým může platně darovat nebo zůstatit majetek pro případ smrti. K tomu srov. angl. znění čl. 981a CcBC: „All persons capable of disposing freely of their property may convey property, moveable or immoveable, to trustees by gift or by will, for the benefit of any persons in whose favor they can validly make gifts or legacies.“ Úplný text The Civil Code of Lower Canada dostupný v anglickém znění z: <https://archive.org/index.php>.

³⁰ Tento názor zastával J. Émile Billette, který uvedl, že darováním nelze na *fiduciárního* správce převést majetek ve prospěch nenarozených dětí, neboť čl. 981a CcQ vyžaduje, aby byl beneficiant způsobilý k přijetí takového daru [„...on ne peut par donation, transporter des biens à un fiduciaire pour le bénéfice d' enfants à naître (...), l' article 981a exigeant que le bénéficiaire soit capable de recevoir de tels dons“]. Viz BILLETTE, J. Émile. *Traité théorique et pratique de droit civil canadien*. Tome 1. *Donations et testaments*. Montréal, 1933, s. 187. Viz také FARIBAUT, Marcel. *Traité théorique et pratique de la fiducie ou trust du droit civil dans la province de Québec*. Montréal: Wilson et Lafleur, 1936, No. 172, s. 190. CUMYN, Cantin. *Les droits des bénéficiaires d'un usufruit, d'une substitution et d'une fiducie*. Montréal: Wilson et Lafleur, 1980, No. 32, s. 22.

³¹ Podle Mignaulta význam *fiducie* spočívá v tom, že umožňuje vlastníkov, aby svěřil prostředníkům správu majetku, který se zdráhá odevzdat přímo osobám, jejichž povahu zatím nezná, například dětem, které ještě nejsou zletilé, nebo dětem, které se ještě nenarodily [„L' intérêt qu' elle (*la fiducie*) offre, c' est qu' elle permet à un propriétaire de confier à des intermédiaires l' administration de biens qu' il hésite à donner directement à des personnes dont il ne connaît pas encore le caractère ou les dispositions“]. Viz MIGNAULT, Pierre-Basile. *La fiducie dans la province de Québec*. In *Bulletin trimestriel de la Société de législation comparée*. January–March 1936, s. 130. Stejného názoru byl také Louis Baudouin, který stejně jako Mignault nerozlišoval mezi primárními beneficienty a těmi, kteří mají nastoupit až v následném pořadí. Viz BAUDOIN, Louis. *Le droit civil de la Province de Québec. Modèle vivant de Droit comparé*. Wilson et Lafleur, 1953, s. 1245–1246.

³² V článku 981a CcCB bylo stanoveno, že *fiducie* se vytváří darováním *inter vivos* nebo pořízením pro případ smrti. Článek 981b označoval osoby, v jejichž prospěch se *fiducie* vytváří, jako „obdarované“ a „dědice“. Podle čl. 755 CcBC bylo darování *inter vivos* vymezeno jako jednání, kterým se dárce bezúplatně zbavuje vlastnictví věci ve prospěch obdarovaného, jehož akceptace se vyžaduje k tomu, aby se darovací smlouva stala perfektní a neodvolatelnou.

a neodvolatelně tak zavázat dárce.³³ Podle jiné teorie³⁴ mělo být vytvoření *fiducie* perfektní již okamžikem akceptace ze strany správce s tím, že od této doby již *fiducie* nemůže být dárce revokována. Mignault vycházel z toho, že přijetí *fiducie* beneficentem se zákonem předpokládá, avšak beneficentovi nic nebrání, aby později projevil opačnou vůli, přičemž v takovém případě se domněnka o akceptaci daru beneficentem neuplatní a založení *fiducie* se zmaří.³⁵ K tomuto závěru se připojil i Nejvyšší soud Kanady ve věci *Curran v. Davis*,³⁶ který rovněž řešil otázku, zda „dárce“ jakožto zakladatel *fiducie* ve smyslu článku 981a a násl. CcBC může jednostranně odvolat své prohlášení, které učinil ve smlouvě o *fiduciárním* „darování“ ve prospěch beneficenta coby „obdarovaného“, jestliže taková smlouva byla akceptována *fiduciárními* správci, ale beneficent prohlášení dárce ještě nepřijal. Soud v citovaném rozhodnutí nejprve v souladu s tradičními principy smluvního práva prohlásil, že při běžném darování je smlouva odvolatelná do doby, než dojde k jejímu přijetí obdarovaným, protože obdarovaný je v takovém případě druhou smluvní stranou, a dokud neprojeví vůli smlouvu přijmout, není smlouva uzavřena.³⁷ Jde-li však o smlouvu, kterou dárce zakládá *fiducii* ve prospěch obdarovaného, soud uvedl, že druhou stranou takové smlouvy je *fiduciární* správce neboli *trustee* a že okamžikem akceptace správce je darování dokonáno. Věc, která je předmětem daru, byla vyčleněna ze jmění zakladatele, takže zakladatel si tuto věc už nemůže vzít nazpět. Právo odvolat dar může mít pouze za podmínky, které určil.³⁸ Po více než padesáti letech se Nejvyšší soud k těmto svým závěrům znovu přiklonil a v rozhodnutí ve věci *Tucker* potvrdil, že přijetí *fiducie* ze strany správce stačí

³³ „Le fiduciaire des articles 981a et 981b, n'est qu'un mandataire-dépositaire du donateur. Il n'a donc aucune qualité pour accepter une donation et lier irrévocablement le donateur. La règle de la nécessité de l'acceptation, comme toutes les autres règles particulières à la donation, s'applique à la fiducie.“ Viz BILLETTE, J. Émile, *op. cit.*, s. 341.

³⁴ Zastáncem této teorie byl zpočátku významný kanadský právník Pierre-Basile Mignault, soudce Nejvyššího soudu Kanady a profesor působící na univerzitě McGill v Montréalu.

³⁵ „Nous pouvons donc lire que la fiducie, dans une donation entre vifs, est parfaite par l'acceptation du fiduciaire et que, dès moment, elle ne peut être révoquée par le donateur. L'acceptation du bénéficiaire se présume (...). Toutefois, il est clair qu'on ne peut forcer le bénéficiaire à acquiescer malgré lui. La loi me paraît présumer son acceptation, mais si, plus tard, il déclare repudier le bénéfice qu'on a voulu lui assurer, la présomption de la loi tombera et la fiducie se trouvera caduque.“ Viz MIGNAULT, Pierre-Basile, MOURLON, Frédéric. *Le droit civil canadien*. Tome 5. Montréal: C.Théoret, 1901, s. 157–158.

³⁶ *Curran v. Davis*, [1933] SCR 283, 1933 CanLII 51 (SCC) [online]. Rozhodnutí Supreme Court of Canada ze dne 24. 4. 1933. Dostupné z: <http://canlii.ca/t/fslsd>.

³⁷ „Dans la donation ordinaire, le contrat est révocable tant qu'il n'a pas été accepté par le donataire, parce que, dans la nature même des choses, le donataire est alors l'autre partie contractante; et tant qu'il n'a pas signifié sa volonté de l'accepter, le contrat n'est pas formé.“ Viz rozhodnutí *Curran v. Davis*, 1933, *op. cit.* v pozn. 36, s. 306–307 [cit. 1. 5. 2021].

³⁸ „Dans le contrat de fiducie, l'autre partie contractante est le fiduciaire ou le “trustee”. Dès que ce dernier accepte, le transport est effectué, complet et définitif. Le créateur du trust est dessaisi de la chose qui en a fait l'objet. Cette chose ne fait plus partie de son patrimoine. Elle est dès lors subordonnée à l'affectation qu'il en a faite. Il ne peut plus la reprendre. Il ne peut avoir le droit de révocation que suivant les termes et les conditions qu'il a fixées.“ *Ibid.*, s. 307.

k tomu, aby se její vytvoření stalo perfektním a nezrušitelným. Došel tak k závěru, že smlouva o *fiduciárním* „darování“ je platná, i když byla uzavřena ve prospěch dosud nenarozených dětí zakladatelky („dárkyně“), tedy neexistujících primárních beneficentů.³⁹ Zdůraznil, že v případě zřízení *fiducie* na základě darovací smlouvy nebo závěti nejde o běžné darování ani o běžné pořízení pro případ smrti a že články 981a a násl. CcBC je třeba vykládat široce ve prospěch rozšíření smluvní a testovací svobody. Poukázal přitom na potřebu zohlednění zvláštních vlastností *trustu* a účelu právní úpravy s tím, že jedním z hlavních cílů zavedení tohoto institutu do québeckého právního řádu bylo umožnit jednotlivcům činit na základě bezúplatných převodů *inter vivos* to, co již mohli zčásti činit prostřednictvím závěti, včetně možnosti obmyslit dosud neexistující osobu, a dále jim vedle fideikomisární substitute nabídnout další, flexibilnější prostředek pro odevzdání majetku pro případ smrti.⁴⁰ Nejvyšší soud však zároveň upozornil na to, že i na darovací smlouvu nebo závěť, kterou se zakládá *fiducie*, je nutno vztáhnout zákazy a omezení, které se jinak uplatňují při běžných bezúplatných převodech majetku mezi živými nebo pro případ smrti. V souladu s tím uvedl, že záměrem zákonodárce při zavedení úpravy *trustu* nebylo dát zakladateli možnost obejít zákazy a omezení plynoucí ze zákona, dobrých mravů a veřejného pořádku.⁴¹

1.1.2. Teorie vlastnictví majetku převedeného do *fiducie* podle článku 981a a násl. CcBC

Souvisejícím a závažným problémem byla složitá otázka vlastnictví majetku ve *fiducii*, neboť stará úprava québeckého *fiduciárního* práva – na rozdíl od současné úpravy (srov. článek 1261 CcQ) – ani na tuto otázku nedávala jednoznačnou odpověď.⁴² Nutno říci, že zavedení ustanovení o *fiducii* do „starého“ québeckého občanského zákoníku (čl. 981a a násl. CcBC) vyvolávalo od počátku mezi právníky nespočet sporů plynoucích z neslučitelnosti tradičního institutu *trustu* s určitými základními principy kontinentálního práva. Tato neslučitelnost vedla ke zdánlivě neřešitelným problémům, jako bylo určení, kdo je vlastníkem *fiduciárního* majetku, nebo zda vůbec někdo tento majetek vlastní, zda práva beneficentů mají věcněprávní nebo obligačněprávní charakter, zda má být québecký *trust* vykládán v souladu s angloamerickým či kontinentálním právem anebo jako zcela zvláštní institut se sobě vlastními pravidly. Z hlediska přístupu k právněteoretickému rozboru *trustu* se obecně zformovaly dva názorové proudy. Společným jmenovatelem teorií spadajících do první z těchto skupin byla představa, že i ustanovení québeckého občanského zákoníku týkající se *fiducie* lze vyložit ve světle principů kontinentálního

³⁹ *Royal Trust Co. c. Tucker*, 1982, *op. cit.* v pozn. 26, s. 276

⁴⁰ *Ibid.*, s. 275.

⁴¹ *Ibid.*, s. 274.

⁴² *Ibid.*, s. 264.

práva, včetně hlavní majetkoprávní zásady, že každý majetek musí mít vlastníka a že každý vlastník musí být osobou v právu.⁴³

První z teorií vlastnictví *fiduciárního* majetku předpokládala, že jeho skutečným vlastníkem je tzv. konečný beneficiant, tedy „obdarovaný“ nebo „dědic“ (jak beneficianta explicitně označoval článek 981b CcBC), kterému by měl být majetek z *fiducie* vydán při zániku její správy.⁴⁴ Nedostatkem této teorie však bylo, že nedokázala odpovědět na otázku, komu by měl patřit majetek převedený do *fiducie* v případě, ve kterém by beneficiant ještě neexistoval.⁴⁵ Příliš se neujala ani teorie, která počítala s tím, že vlastnictví konečného beneficianta zůstává odloženo a vlastníkem majetku převedeného do *fiducie* je po celou dobu jejího trvání zakladatel nebo dědic zakladatele. Obhájcem této teze byl québecký notář Daniel N. Mettarlin, který přišel s myšlenkou omezeného vlastnictví zakladatele vázaného na rozvazovací podmínku, při jejímž splnění zakladatel přestane být vlastníkem a vlastníkem se stane beneficiant základního majetku, vůči jehož vlastnickému právu má podmínka povahu odkládací. Pakliže tedy podmínka splněna nebude, převod vlastnictví na konečného beneficianta se zmaří a obnoví se v plném rozsahu vlastnické právo zakladatele. Mettarlin se domníval, že zakladatel, případně jeho dědic, je po dobu existence *fiducie* pouze jakýmsi „vzdáleným“ vlastníkem, který nemá ve vztahu k *fiduciárnímu* majetku žádné užívací ani požívací oprávnění, zatímco správci náleží výlučné právo tento majetek držet, kontrolovat a zcizit, aniž by byl jeho vlastníkem.⁴⁶ Na *fiduciárního* správce Mettarlin pohlížel nikoliv jako na vlastníka, ale jako na nositele nového druhu věcného práva k cizí věci. Předpokládal, že podobně jako se vlastník může zřízením služebnosti ve prospěch jiné osoby dočasně vzdát například svého požívacího práva a přitom si ponechat vlastnictví, může určitá dílčí vlastnická oprávnění ke své věci dočasně pozbyt i prostřednictvím vytvoření *trustu*. Formuloval tedy představu o *trustu* jako věcném právu na správcovství věci, ke které má někdo jiný vlastnické právo.⁴⁷ Nikdo další nicméně názor Mettarlina nepodpořil. Jeho teorii bylo naopak vytýkáno, že se až příliš vzdaluje textu zákona.⁴⁸ Teorie, která převládla a k níž se soudy většinou klonily ve svých rozhodnutích,⁴⁹

⁴³ METTARLIN, Daniel N. The Quebec trust and the civil law. *McGill Law Journal*. 1975, Vol. 21, No. 2, s. 176–177.

⁴⁴ Tento názor prosazoval zpočátku Mignault. Viz MIGNAULT, Pierre-Basile, MOURLON, Frédéric, *op. cit.* v pozn. 35, s. 155 [„Il résulte de la définition de la fiducie que le fiduciaire (...) n'est pas propriétaire des biens et que le véritable propriétaire est le légataire ou donataire désigné pour les recueillir“]. Stejnou teorii zastávali rovněž někteří další autoři, zejména J.-Émile Billette a René H. Mankiewicz. Nebylo však zaznamenáno žádné soudní rozhodnutí, které by toto pojetí podporovalo. Viz CARON, Yves, BRIERLEY, John E. C. The Trust in Quebec. *McGill Law Journal*. 1980, Vol. 25, No. 4, s. 428.

⁴⁵ POPOVICI, Alexandra. *Le patrimoine d'affectation. Nature, culture, rupture*. Master's thesis. Montréal: Faculty of Graduate and Postdoctoral Studies, Université Laval, 2012, s. 68.

⁴⁶ CARON, Yves, BRIERLEY, John E. C., 1980, *op. cit.* v pozn. 44, s. 429–430.

⁴⁷ METTARLIN, Daniel N., 1975, *op. cit.* v pozn. 43, s. 198, 199 a 218.

⁴⁸ POPOVICI, Alexandra, 2012, *op. cit.* v pozn. 45, s. 69.

⁴⁹ Viz zejména *Guaranty Trust Co. of New York v. The King*, [1948] SCR 183, 1948 CanLII 33 (SCC), s. 205–206 [online]. Rozhodnutí Supreme Court of Canada ze dne 8. 4. 1948. Dostupné z: <http://canlii>.

za vlastníka označovala *fiduciárního* správce a na beneficenta pohlížela jen jako na věřitele *trustu*. Její původ byl tradičně spojován s názorem, který jako jeden z prvních prezentoval soudce Rinfret ve výše citovaném rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci *Curran v. Davis*, a zejména pak s Mignaultem, který v návaznosti na toto rozhodnutí změnil své původní přesvědčení a teorii o vlastnictví správce více rozpracoval.⁵⁰

Je třeba dodat, že v rozhodnutí ve věci *Curran v. Davis* nebylo nikde přímo řečeno, že *fiduciární* správce je vlastníkem spravovaného majetku. Soud ve skutečnosti poznamenal, že i když se správce *fiduciárního* majetku navenek vůči třetím osobám jeví jako jeho vlastník a tento majetek je psán na jeho jméno, nemá právo jej užívat, požívat, ba ani zničit, a není tudíž vlastníkem v „absolutním“ slova smyslu. Uvedl, že faktickým vlastníkem je beneficiet základního majetku s tím, že tento je však pouze nominální vlastník. *Fiduciárnímu* správci naproti tomu náleží ve vztahu k odevzdanému majetku téměř všechna práva vlastníka, nemůže však z něho pro sebe těžit žádnou osobní výhodu a nespědí mu k němu vlastnický titul. Soud rovněž prohlásil, že ten, kdo vytváří *trust*, se nezabývá vlastnického práva ve prospěch *fiduciárního* správce, což by jinak bylo esenciálním předpokladem, kdyby šlo o odevzdání majetku správci na základě běžné darovací smlouvy nebo na základě běžné závěti. V této souvislosti dodal, že při založení *fiducie* podle článku 981a CcBC nejde o darování nebo porřízení pro případ smrti v obvyklém slova smyslu, ale odlišné instituty, které musí pouze splňovat formální náležitosti stanovené obecně zákonem pro tyto druhy právního jednání. Obdobně, pokud jde o beneficiety, bylo řečeno, že nejsou obdarovanými nebo dědici v běžném chápání, ale ve všech ohledech jsou třetími osobami, v jejichž prospěch zakladatel právně jednal.⁵¹ Závěry Nejvyššího soudu k otázce vlastnictví *fiduciárního* majetku obsažené v rozhodnutí *Curran v. Davis* byly tudíž všeobecně přijímány tak, že správce je vlastníkem, avšak vlastníkem ve zvláštním slova smyslu.⁵²

Rovněž Mignault zastával myšlenku, že vlastnictví nemůže zůstat suspendováno, a došel nakonec k názoru, že jediný, koho si lze představit jako vlastníka ve vztahu k majetku ve *fiducii*, je její správce. Vyšel z úvahy, že zakladatel není vlastníkem odevzdaného majetku, protože v případě *fiducie* vytvořené *mortis causa* zakladatel již nežije a pro platnost *fiducie* vytvořené na základě darování *inter vivos* je podstatné, aby zakladatel skutečně a neodvolatelně pozbyl vlastnické právo k převáděnému majetku, neboť majetek nelze odevzdat a zároveň si jej ponechat. Uvedl, že vlastnické právo k *fiduciárnímu* majetku nenáleží ani beneficietovi, neboť není tím, na koho byl tento majetek převeden darovací smlouvou nebo komu

ca/t/22tmt. *Greenshields et al. v. The Queen*, [1958] SCR 216, 1958 CanLII 36 (SCC), s. 224 [online]. Rozhodnutí Supreme Court of Canada ze dne 12. 3. 1958. Dostupné z: <http://canlii.ca/t/22vb3>. *Reford v. National Trust Company*, [1968] B.R. 689, s. 697–698.

⁵⁰ *Royal Trust Co. c. Tucker*, 1982, *op. cit.* v pozn. 26, s. 265.

⁵¹ *Curran v. Davis*, 1933, *op. cit.* v pozn. 36, s. 293, 294, 305–306.

⁵² CARON, Yves, BRIERLEY, John E. C., 1980, *op. cit.* v pozn. 44, s. 426–427. POPOVICI, Alexandra, 2012, *op. cit.* v pozn. 25, s. 69–72.

byl zůstaven pořízením pro případ smrti.⁵³ Mignault uznal, že potud změnil svůj původní názor. Vlastníkem podle něho není ani beneficent s právem na užítky, který je pouhým věřitelem *fiduciárního* správce, ani beneficent s právem na základní majetek, který se často třeba ještě nenarodil nebo nebyl počat a který se stane vlastníkem až při zániku *fiducie*, kdy na něho správce v souladu se zákonem převede majetek držený ve *fiducii*. Mignault tedy předpokládal, že jelikož zakladatel už není a beneficent ještě není vlastníkem, může být vlastníkem pouze *fiduciární* správce, neboť si nelze představit, že by se vlastnické právo nikde nenacházelo. Domníval se, že majetek zahrnutý do *fiducie* tvoří vlastnictví, které se nutně pojí s nějakou osobou.⁵⁴ Zároveň ovšem připustil, že vlastnické právo *fiduciárního* správce vykazuje jisté zvláštnosti, protože nenabízí svému nositeli žádnou z očekávaných běžných výhod vlastníka. Postavení správce *fiducie* přirovnal k postavení správce anglického *trustu* s poukazem na to, že *fiduciární* správce může svěřený majetek užít pouze k účelu, pro který byla *fiducie* zřízena. Považoval nicméně za přijatelné, aby vlastnické právo správce existovalo v této omezené formě, pakliže jej zákonodárce chtěl takto upravit.⁵⁵ Mignault tentýž postoj ještě jednou zopakoval, když uvedl, že je to *fiduciář*, na koho je věc převedena, ať už na základě darování, nebo pořízením pro případ smrti, s tím, že správce tuto věc nezískává pro sebe, ale je zakladatelem pověřen, aby ji odevzdal beneficentovi, protože jinak by šlo o substituci a dvě různá darování.⁵⁶

Zastánci teorie o vlastnictví *fiduciáře* tedy vycházeli z přesvědčení, že ani majetek, který podléhá *fiduciárnímu* uspořádání, nemůže v režimu kontinentálního práva zůstat bez vlastníka, a vylučovací metodou došli k závěru, že vlastníkem nemůže být nikdo jiný než právě správce *fiducie*. Sami ovšem byli nuceni připustit, že *fiduciární* správce není „úplným“ vlastníkem a že základní princip, podle něhož je vlastnictví vždy spojeno s nějakou osobou a nikdy nemůže zůstat odloženo, se ukázal být velkým problémem při pokusu sladit anglický koncept *trustu* s kontinentálním právem.⁵⁷ Jedním z argumentů zeslabujícím teorii o vlastnictví *fiduciáře* bylo tvrzení, že ze samé podstaty vlastnictví plyne, že je trvalé a že vlastník musí mít právo těžit osobní prospěch ze svého majetku, kdežto *fiduciární* správce je pouze

⁵³ MIGNAULT, Pierre-Basile. À propos de fiducie. *La Revue du Droit*. 1933–34, Tome 12, s. 76.

⁵⁴ „Le disposant n'est plus propriétaire, le bénéficiaire ne l'est pas encore. Il ne reste que le fiduciaire, car nous ne pouvons supposer que le titre de propriété ne soit nulle part. Les biens compris dans la fiducie constituent un patrimoine, et ce patrimoine se rattache nécessairement à une personne.“ *Ibid.*, s. 76.

⁵⁵ *Ibid.*, s. 78. Viz také NORMAND, Sylvio. L'acculturation de la fiducie en droit civil québécois. In: *Revue internationale de droit comparé*. Vol. 66, No. 1, 2014, s. 20.

⁵⁶ „Reste le fiduciaire. C'est à lui seul que la chose est transférée tant par la donation que par le testament. En d'autres termes, le disposant lui remet son titre et le charge de le donner au bénéficiaire à l'époque prévue. Il est entendu que le fiduciaire ne reçoit pas cette chose pour lui-même, autrement il y aurait substitution et deux donations distinctes.“ Viz MIGNAULT, Pierre-Basile, 1936, *op. cit.* v pozn. 31, s. 126.

⁵⁷ RINFRET, Thibaudeau. La Fiducie en droit moderne. In: *Travaux de la semaine internationale de droit*. Tome V. Paris: Sirey, 1937, s. 144–145.